

ismertük fel, hogy életét adta értünk. Nekünk is kötelességünk életünket adni testvéreinkért . . . Gyermekeim, ne szeressünk se szóval, se nyelvvel, hanem tettel és igazsággal" (1Jn 3,16.18).

Puskely Mária

ANN ELISABETH SETON

1774-ben New York már öreg városnak számít. Utcáin legalább húszféle nyelvet beszélnek; 30 000 lakosának egyhatoda néger. Politikusok, katonák, üzletemberek egyengetik az önállóság útját. A függetlenségi harcok éveiben vagyunk.

New York első egészségügyi tisztje, Dr. Richard Bayley, az angol kolónia köztisztviselőiben álló sebészorvos. Tanulmányainak egy részét a szigetországban végezte; meggyőződéses legitimista, királypárti. Apja 1726-ban hajózott át az óceánon. Bayley doktor öröklő apja anglikán hitét, hivatalosan tehát az epizkopális egyház tagja (ez az anglikán egyház amerikai változata), de életében egyetlen egyszer mondja ki Isten nevét: a halálos ágyán. Egészen orvosi hivatásának él. A szegények orvosa. Hivatásával jár, hogy gyakran van távol családjától. Felesége, Catherine Charleton, többet van egyedül, mint férjével. Első gyermekük, Mary Magdalen is távollétében látja meg a napvilágot. 1774.aug.28-án születik második kislányuk, akit az epizkopális egyház szertartása szerint az Ann Elisabeth névre keresztelnek. Harmadik gyermeke szülésébe az anya belehal 1777.máj.8-án. Mary hét, Ann Elisabeth — vagy ahogy mindenki nevezi, Betty — alig három éves. Dr. Bayley hátat fordít a hadseregnek, három gyermekével kell törődnie. Dajkát fogad, segítenek a rokonok is, de látja: az apróságoknak anya kell! 1778.jún.6-án újra megnősül, elveszi a 19 éves Charlotte Amelia Barclay-t, aki sajnos soha nem lesz édesanyja a három árvának. Mary már nagyobbacska, elbaldogul valahogy az új helyzetben, de Betty sokat szenved. Két éves korában meghal a kis Kitty is. „Egyedül ültem az ajtó előtti lépcsőn, és néztem a koporsót. Valaki megkérdezte: sírtam-e, amikor a kis Kitty meghalt? Nem, válaszoltam, mert Kitty az égbe ment. Szeretném, ha én is oda mehetnék, a Mamához.”

Bettyt mély szeretet fűzi apjához. Ez a szeretet végigkíséri a hányatott életű doktort, aki később lányában találja meg legbensőbb lelki barátját. Egyek maradnak mindig a szegények szeretetében, jóllehet mindketten a maguk útját járják.

Charlotte egymás után hét gyermeknek ad életet, közben gondoskodik, ahogy tud, a két mostohagyerekről is. Ő tanítja őket a vallás elemeire, ő adja kezükbe először a Bibliát. Dr. Bayley is igyekszik a legjobb nevelést biztosítani a gyerekeknek. Elisabeth később főleg a zenei kiképzésért volt

hálás. A növekvő új testvérek egyre nagyobb teret követelnek a családban és egyre több időt, szeretetet az anyától. A két legnagyobb magányosnak, elhagyatottnak érzi magát, hiszen apjukat is csak ritkán látják. Betty már segít kis testvérei körül, de szívesen vonul félre: olvasni, szórakozni, gondolkodni, imádkozni. „Mostohaanyám nagy szeretettel tanította meg nekem a 22. zsoltárt: „Az Úr az én pásztorom, az Úr vezet engem . . . Ha a halál árnyékában járok is, nem félek a gonosztól, mert Ő velem van’ — egész életemben ez volt kedves zsoltárom.” Szeret elbarangolni, magányosan sétálni. Leül egy fatönkre, kezében a Bibliával vagy Milton és Thompson költeményeivel. „Minden kis virágszirom, állat vagy rovar, a felhők árnyéka vagy az integető fák: Istenre emlékeztettek és az égre . . . Csodáltam a felhőket. Boldog voltam, amikor egyedül sétálhattam a folyóparton, kagylókat gyűjtöttem és hallgattam zúgásukat . . . és megint Istenre és az égre gondoltam.” Legszívesebben azonban a Bibliát forgatja; a szentírási szövegeken bontakozik ki és érik be lelki élete. A kamaszkorba forduló gyermek az ima atmoszférájában él; ekkor oldódik fel magánya (apja ismét Angliában): „Isten atyám volt és mindenem. Imádkoztam, himnuszokat énekeltem, nevettem, sírtam, és magamban ezt mondogattam: mennyire túlemelt Ő minden szomorúságon! Aztán letelepedtem, hogy élvezzem a lelkemet beborító égi békét; biztos vagyok abban, hogy ilyenkor két óra alatt tíz évet nőttem a lelki életben.”

1788-ban már nagylányosan fésülködik, szívesen elfogad meghívásokat, kiválóan táncol. Az élénk természetű, ragyogó fekete szemű fiatal lányt szívesen fogadják a New York-i jobb körökben. 1790-ben nővére férjhez megy, Elisabeth is a párját keresi. A nagy szerelem nem sokat várát magára. Megismerkedik az akkori társadalom egyik legtehetősebb családjának fiával, William Megee Setonnal. Bayley doktor nem szívesen látja a fellobbanó szerelmet: a Seton-családban már több tüdőbeteget ismert. De a fiatalok szerelme legyőzi aggodalmait: New York első episzkopális püspöke előtt kötnek házasságot 1794.jan.25-én. Betty alig 20, William 25 éves. A fiatal férj apja vendégszerető házába viszi feleségét, csak ősszel költöznek saját otthonukba a Wall Streetre. Elisabeth első gyermekét várja: „Saját otthonom húsz éves koromban — a világ — és az ég is — egészen lehetetlen! Minden pillanatomat ez a félelem árnyékolta be: „Istenem, ha ennek örülök, elvesztelek téged’.” Még nem látja világosan, hogy ha jól éli azt az életet, amelyre Isten hívta, Ő mindig mellette van.

1795.máj.3-án megszületik első gyermeke; nagyapja a Szentháromság-tempomban az Ann Mary névre kereszteli. Dr. Bayley gyakran meglátogatja őket. Az ő éles szeme veszi észre először William betegségét. Elisabeth a rá jellemző valóságérzékkel néz szembe a ténnyel; az aggodalom arra készíti, hogy állandóan Isten felé tekintsen. Kislánya is megbetegszik, a fiatal anya rettenetes heteket él át. 1796.nov.24-én megszületik második gyermeke. Őt is nagyapja kereszteli karácsonyeste: a William nevet kapja. Augusztusban at-

tól fél: elveszti kisfiát. Figyelme még inkább az örökkévalóság felé fordul. „Eletem legnagyobb keresztje azok betegsége és halála volt, akiket szerettem.” A kisfiú felgyógyulása után lehetőséget talál arra, hogy tágabb körben is szétárássa szeretetét. Belép a város özvegyeket és árvákat támogató társaságába, ott találja legtöbb barátnőjét is. Látogatják a szegényeket, maguk látják el, szolgálják őket. Elisabeth afféle gazdasági felelős lesz; olyan jól gazdálkodik, hogy ezt a tisztét egészen 1804-ig betölti. Nem szégyelli, hogy ő maga is pénzt gyűjtsön — akkoriban ez volt a szeretetszolgálatok egyetlen anyagi alapja —, sőt szerencsejátékot is szervez pártfogoltjai javára.

1798 nyarán meghal William apja. A halállal megrendül a család anyagi helyzete. Williamnek, a még otthon lévő legidősebb fiúnak kell átvennie a családfő szerepét. Még hét gyerek vár nevelésre. Elhagyják frissen rakott fészküket, és visszaköltöznek a szülői házba, a Stone Streetre. „Hirtelen nagyon népes család anyja lettem; bizony nagy változás!” A legszükségesebbet összeadják ugyan a család jóbarátai, de William Seton nevét egyszer s mindenkorra törlik a New York-i jobb családok listájáról.

Elisabeth betegeskedve várja harmadik gyermekét. Amikor júl.20-án megérkezik az újabb kisfiú, anya is, fia is majdnem életét veszti. Bayley doktor menti meg mindkettőjüket, a gyermeket a saját száján át lélegezteti, hogy megtartsa az életnek. A másodszülető fiút szintén a Trinity Church-ben keresztelik; a Richard nevet kapja. Elisabeth nehezen kap lábra, de várja a nagy család, s ő tudja, mi a kötelessége. New Yorkban kiüt a sárgaláz, megkapja az egész család. Dr. Bayley egész napját a betegekkel tölti, Elisabeth pedig ápolja, eteti, mosdatja a beteg gyerekeket. „Elfogadom a jelent és a jövőt attól, aki mindkettőnek szerzője és irányítója.” Alighogy elmúlik a sárgaláz és a téli kemény hónapok, a ház ismét kórházzá alakul: az összes gyerek kanyarós. Elisabethnek nincs segítsége, egyedül végez mindent.

Súlyosodnak a családi problémák: Dr. Bayley szinte teljesen otthagyja családját, William ingatag üzleti ügyei az összeomlás felé tartanak. 1800. jún.28-án Elisabeth világra hozza negyedik gyermekét, Catherine-t. Karácsonyi „meglepetésük”: a teljes anyagi csőd. Még arra sem futja, hogy a gyerekeket iskolába járassák. Elisabeth tehát otthon tart nekik iskolát: a betűvetéstől kezdve a számtanig mindent ő tanít. Sajtáitai még túl aprók, de hallgatagon ők is csipegetik a tudományt. A tárgyak között szerepel természetesen a hittan is. Esténként a zongora körül találkoznak: Elisabeth játszik, a rögtönzött vegyeskar meg énekel: divatos dalokat, gyerekdallamokat s főképp zsoltárokat. A nagyobbak még táncoktatásban is részesülnek, így aztán vidáman zárul a napi iskola.

Elisabeth úgy vallásos, ahogy tud. Nagy gyötrelme, hogy senkivel sem tudja megosztani lelki életét, istenszeretetét. William mintha süket volna ezen a téren. Rebecca Seton, fiatalabb sógornője lesz benső barátja, neki mondja egyszer mélyet sóhajtván: „William ezt nem érti!”

Az 1800-as év ajándékozza meg egy másik barátsággal: John Henry Hobart tiszteletes hatására lesz buzgó protestáns. Rebeccával jár el vasárnapként az istentiszteletre, s áhítattal hallgatja a fiatal episzkopális lelkész prédikációit. Igyekszik még több időt találni az imára és a szeretetszolgálatra. Ismét eljár a szegényekhez, közben lelkiismeretesen ellátja a népes család gondját is. Hobart valóságos házi szent lesz a családban, orákulum Elisabeth számára. De William nem hallgat rá, teljesen beletemetkezik az anyagi problémákba; egészsége is rosszabbodik. El kell hagyniok a tágas családi házat: régi kényelmes életük utolsó kapuja is becsapódik mögöttük. A Seton-gyerekek közül már több a saját lábára állt, Elisabethnek Rebeccától is el kell válnia. A State Street kis családi házában hirtelen egyedül marad. Férje utazik, hogy valami létalapot teremtsen családjának. Elisabeth aggódó leveleivel kíséri. Dr. Bayley felajánlja, hogy a nyári hónapokat töltsa a gyerekekkel Staten Island-i házában. A doktor ugyanis most itt dolgozik, a bevándorlók elkülönítőjében. Elisabeth előtt feltáruul ezeknek a nyomorultaknak embertelen sorsa: a hosszú hajút után legyöngülve érkeznek, betegségek tizedelik őket. Az elkülönítőben aztán meghal, aki nem bírja tovább. Keveset láttak meg az új világból! Bayley ezeket ápolja, esténként meg lányával és unokáival tölt egy órát. Apa és leánya most valami mély közöségben élnek, már szavak nélkül is értik egymás gondolatait. Elisabeth közben tanítgatja gyerekeit, varrja ruhájukat, s minden nap legalább egy órát tölt a Bibliája mellett. Hiányzik neki Hobart barátsága, de bizonyos mértékben függetlenedik is tőle.

A New Yorkban előlő sárgaláz most itt üti fel a fejét. A legyengült szervezetű ír munkáscsaládok sorsa kétségbeejtővé válik. A doktor éjjel-nappal köztük van, Elisabeth pedig gyötrődve látja a halál iszonyú aratását. „Rebecca, nem tudok aludni! A haldoklók és a megholtak töltik be a lelkemet. Csecsemők szívják halott anyjuk mellét . . . Ez nem kiagyalt rémkép, hanem a minket körülvevő valóság. Apám azt mondja, hogy legalább tizenkét gyermek hal meg a napokban, mert nincs elég táplálékuk.”

Bayley 57 éve ellenére jól bírja a munkát, s ez nagy vigasz mindkettőjüknek. De hamarosan bekövetkezik a tragédia: ő is megkapja a sárgalázat. Hátralevő napjai iszonyú agóniában telnek el. Elisabeth ott van mellette. A doktor tudja, hogy menthetetlen. Lázrohamaiban ezt ismételteti: „Uram Jézus, könyörülj rajtam!” Aztán így könyörög: „Takarj be melegen. Én is sokat betakartam . . . Szegény kis gyerekek, továbbra is betakarnálak benneteket, de az ember nem teheti mindig azt, amit akar.” Augusztus 17-én hal meg. Elisabeth a gyerekekkel visszaköltözik New Yorkba. Ismét lezárult életének egy korszaka.

„Isten adta, Isten elvette” — ismétli gyakran Jób imáját. Elvesztette anyját, kis hűgát, apósát és most apját. Szegények, nincs biztos megélhetésük. William beteg, ő maga sokat szenved fogaival, gyenge, sokszor csak az

akarát tartja lábón. New Yorkban ismét járvány pusztít, így még barátaitól is meg van fosztva. A Biblia tartja benne a lelket és az erőt.

Szeretetszolgálatát ilyen körülmények között is folytatja. Most már nem nehéz sorsközösséget vállalnia azokkal, akiknek bizonytalan a holnapjuk. Szégyenkezve ismeri el, hogy semmi oka panaszra. Ez a felismerés újabb áldozatokra sarkallja. Házról házra jár és gyűjt a szegényeinek; aztán elindul nagy kosarával, megkeresi a rászorulókat. „Korán kelek, későn fekszem — írja egy barátnőjének. — Szétvágtam két rossz ruhámat, és egy újat varrtam belőle. Meglátogattam Veley özvegyét — nincs munkája, nincs tüzelője, beteg a gyereke — hát panaszkodhatom én? Ragyogó tűz melegít, drágáim mind jól vannak, itt hallóznak és táncolnak körülöttem.”

1802.aug.20-án ismét egy kislánynak ad életet. Utána naplója szerint megújítja ígéretét, „hogy legyőzöm magam, minden erőmmel drága Megváltómat szolgálom, és magamat egészen Neki adom. Bízom abban, hogy ígéretem pecsétje töretlen marad életemben, halálomban, az időben és az örökkévalóságban.”

1802 telén William állapota válságosra fordul. Mivel anyagi helyzetük továbbra is megoldatlan, elhatározzák: fölkeresik a Livornóban élő régi barátokat, a Filicchi-családot. A fiatal férj titokban azt is reméli, hogy Itália enyhe éghajlata még segíthet rajta. Az utazás nagy kockázatot jelent, több száz amerikaiat ejtettek már fogságba az angolok. Elisabeth sógornőjére és „lelke nővére”, Rebeccára bízta négy gyermekét; csak Annát viszik magukkal. Végredeletszerű leveleket ír barátainak, számol a soha vissza nem térés lehetőségével. Elzarándokol Staten Islandre, hosszan imádkozik abban a szobában, ahol apja meghalt.

1803.okt.2-án szállnak hajóra. Hét hétig tart az út. Elisabeth folytatja naplóját: ünnepélyesen megfogadja, hogy a Szentlélek erejében szolgálja a két beteget (Anna is állandóan rosszul van), teljesíti minden kívánságukat, csak a mennyei Atya még egyszer egyesítse a családot. Szomorú látni, milyen félelemmel, szorongással vállal újabb és újabb ígéreteket! Egészen a szeretetben él, de még nem szabad lélekkel.

Korzika mellett iszonyú viharba kerülnek. De az igazi borzalom a várva várt megérkezés pillanatában tör rájuk. Mivel New Yorkban sárgaláz pusztított, a hajó utasait fegyveres őrök várják, és távolról, bajonettel mutatják az utat az elkülönítő felé. Williamnek már jártányi ereje sincs, a lazarettóban egy földre dobott matracon fekszik. Vért hány, lázrohamai vannak. Hideg falak zárják körül, a szél és a nedvesség csontjukig hat. „Minden kényelmem és erőm az ima.” A lázrohamokban vergődő férfit átöleli, mást nem tehet. Felkészíti a halálra: a Megváltóval való boldog találkozásra. Zsoltárokat énekel neki, felolvassza Izaiás 35. fejezetéből, a Jelenések könyvéből. Ő maga is csodálkozva látja, hogyan alakul át William: egyedüli reménye a Megváltó lett.

December 19-én szabadulnak ki. A Filicchi-család házában ünneplik a karácsonyt. William boldog és azt kéri feleségétől: vegyék magukhoz a szentséget. Elisabeth az episzkopális egyház szertartása szerint egy kis bort tölt pohárba, zsoltárokat, imákat mond, aztán együtt ürítik ki a Hálaadás kelyhét. Az idő szomorúságában az örökkévalóság boldog távlataira gondolnak. William már türelmetlen, indulni akar az égbe. „Ugye érzed, drágám, hogy a Megváltóhoz indulsz? — Igen.”

December 27-én hal meg, 35 éves korában. Másnap reggel temetik el Livorno angol temetőjében.

Elisabethnek ismét új életet kell kezdenie. Ismeretlenben, egyedül, teljes bizonytalanságban. „Istenem, Te vagy az én Istenem! Tehát egyedül maradtam a világon gazd és a kicsikkel. Tudom, hogy Atyám vagy!”

Az előkelő és gazdag család mindent megtesz, hogy feledtesse vele az elmúlt hetek borzalmaival. Filippo Filicchi, az idősebb W. Seton barátja most kötelességének érzi, hogy segítségére legyen az özvegynek. Őccse, Antonio és ennek felesége, Amabilia elragadtatva csodálja Elisabeth lelkének szépségét. Antonio finoman térítgeti is. Elisabeth Firenzében lát először katolikus templomot belülről. Milyen jó ezeknek — gondolja —, minden nap bemehetnek a templomba (az otthoni episzkopális templom csak vasárnap volt nyitva), minden nap magukhoz vehetik a szentséget. A térítési kísérletek elől udvariasan, de határozottan kitér. Az asztalára tett könyvekbe néha beleolvas, hogy kedvére legyen vendéglátóinak. Ablaka előtt gyakran viszik beteghez a szentséget. A valóságos jelenlét gondolata megragadja: „Milyen boldog volnék, ha tudnám himni azt, amit ezek a drága emberek itt körülöttem hisznek! Hogy Istent birtokolják a szentségben! Hogy Ő mindig ott van templomaikban, és hogy Őt viszik a betegekhez . . . Istenem, milyen boldog volnék — még enyéimtől távol is —, ha úgy megtalálhatnálak Téged a templomban, ahogy ők. Mennyi mindent mondanék neked szívem szomorúságáról és életem bűneiről! — Egy másik nap, a legmélyebb letörttség pillanatában, anélkül, hogy gondoltam volna rá, letérdeltem, amikor a Szentséggel haladtak el ablakom alatt, és mintegy agóniában kiáltottam Istenhez: áldjon meg, ha valóban jelen van, mivel elkem egyedül csak öutána vágyódnék . . . F-né egy kis könyve volt az asztalon. Szent Bernátnak a Szent Szűzhöz intézett imájánál nyitottam ki, amelyben azt kéri, hogy legyen anyánk. Teljes szívemből én is hozzá kiáltottam!” Később a következő imát ismételtgeti: „Uram, ha helyes úton vagyok, erősíts meg, hogy kitartsak. Ha tévedésben élek, öntsd belém kegyelmedet, hogy megtaláljam a helyes utat.” Lassan kialakul értelmi meggyőződése, de akárcsak Newton, ő is jóval később mondja ki: hiszek!

Visszaújtán Antonio lesz a társa. Amabilia nem fél attól, hogy férjét Elisabeth támaszaként az újvilágba küldje. Az 56 napos utazás közel hozza egymáshoz a 29 éves özvegyet és az alig néhány évvel idősebb férfit. Elisabeth nagy viharba kerül, Filicchi is hasonló helyzetben van. Sokat imádkoznak

egymásért és együtt is: „Istenem, ments meg, segíts!” Mindketten kemény küzdelmet vívnak: Antonióra felesége és gyermekei várnak, Elisabethre gyermekei és még Valaki Más . . . A hajóút utolsó hete már békésebb. Elül a vihar, Antonio folytatja a vallásoktatást. Együtt imádkoznak, böjtölnek. Elisabeth a szentek életét olvassa.

1804.jún.4-én fut be a hajó New York kikötőjébe. A négy gyerek jól van, ellenben Rebecca súlyos beteg. Az özvegy megalázó helyzetbe kerül, nincs semmi jövedelme, kénytelen rokonai segítségére támaszkodni. Antonio üzleti körútra indul az Egyesült Államokban. Várják egymás leveleit, megértik egymás magányát. De most már óvatosak, mert ismerik az emberi természet gyengeségét. „Most az szeretném kiáltani: Antonio, Antonio, Antonio! — de egy kicsit gondolkodva ezt kiáltom: Jézus, Jézus, Jézus! Jonatás is úgy szerette Dávidot, mint saját lelkét, és ha én testvére volnék, Antonio, egy órára sem hagynám el soha. De inkább megpróbálok szívem egész szeretetével Isten felé fordulni, mert tudom, hogy égő reményem teljesebbé fog.” „Mennyit kérem a Szentlelket, hogy ne hagyja el, hogy inkább drága angyala csípjé meg (a szót aláhúzza), amikor elérkezik az ima órája, mintsem hogy elhanyagolja azt.” Amabiliának pedig arról ír, mennyire vágyódik a valóságos jelenlét hitére!

Meghal Rebecca Seton, „lelke nővére”, a livornói napló címzettje. Henry Hobart megsejti, milyen átalakuláson megy át Elisabeth; könyveket küld neki, lelkére beszél. Ugyanis már az a hír járja, hogy Mrs. Seton át akar térni a római hitre. Nagy a felháborodás, nemcsak régi barátai fordulnak el tőle, hanem a család több tagja is. Elisabethnek talán élete legkeservesebb viharát kell átélnie. Lelke egészen bénult, vaksötétbe kerül, egy lépést sem tud tenni előre. Lefogy, állandóan sír, először érez fájdalmat a mellkasában. Nemcsak ő beteg, hanem a gyerekek is. Éjjel-nappal mellettük van, de már alig van jártányi ereje.

1805.febr.27-én, hamvazószerdán bemegy egy katolikus templomba, a tabernákulum elé térdel, és ezt mondja: „Itt vagyok, Istenem, add, hogy itt megpihenjek.” Március 14-én teszi le a hitvallást — „szívemmel ránevettem Üdvözítőmre!” —, elvégzi első gyónását, és márc. 25-én, az angyali üdvözlés ünnepekor járul először a szentáldozáshoz. Ujjongó levelet ír itáliai barátainak: „Amabilia, Isten az enyém, és én Istené vagyok! Magamhoz vettem Őt! Előző este félttem, hogy nem készültem fel jól, de aztán isteni jóságára bíztam magam. Életem végéig nem fogom elfeledni, hogy vártam egész éjjel a hajnalra. Félő szívem siettetett az indulásra. Milyen hosszú volt az út a városban; de minden lépéssel közelebb kerültem a tabernákulumhoz és ahhoz a pillanathoz, amikor Ő belép szegény kis házamba. S amikor belépett, ez volt első gondolatom: Az Úr fölkelt, szóródjanak szét ellenségei! Megszabadítóm jött és Védelmezőm, aki erőm és Üdvözítőm most és az örök életben.”

Boldogságát, örömét nem csökkenti, hogy kitaszítják. Nagybőjt van, s Elisabethet elbűvölik a szertartások. Antonio visszatér üzleti útjáról, érzi a hideg légkört, és azt javasolja: jöjjön át a gyerekekkel Itáliába. Elisabeth nemet mond, de azt elfogadja, hogy két fiát Antonio taníttassa. Azután elválnak, hogy soha többé ne találkozzanak ebben az életben.

Leveleiben egy-egy szó valami olyan titokra utal, amelyre csak évek múltán fog fény derülni. A körülötte kavargó vihar még jobban erősödik, amikor Cecilia Seton, fiatalabb sógornője is katolikus lesz. Látja, hogy távoznia kell New Yorkból. Eddig afféle magániskolából tartotta fenn családját: tanította, ellátta, gondozta a maga és mások gyerekeit. Voltak vagy tizenketten. Ezt akarja folytatni egy más városban. John Caroll püspök javaslatára Baltimore mellett dönt. Egy gondviselészerű jötevő 10 000 dollárt ajándékoz neki, hogy iskolát alapíthasson. Kibérel egy házat, berendez egy osztálytermet, s az első padokba beülteti saját gyerekeit. A padok lassan megtelnek, sőt négy gyermeket bentlakónak is elvállal. Előszeretettel fogadja az árvákat, hiszen azok nemcsak anyagiakban és szellemiekben szegények, hanem nélkülözik a legfontosabbat: a családi otthon szeretetét. Elisabeth így a tanításban is mindig anya marad. Talán ezzel a művészi szintézissel magyarázható a gyermekekre és fiatalokra gyakorolt varázsa. Olvasást, írást, számtant, angolt, franciát, kézimunkát és természetesen hittant tanít. Sokat tanul, hogy oktadni tudjon. A gyerekek szaporodtával érkeznek a segéd-erők is, két fiatal lány áll munkába. Lassan világossá válik Elisabeth „titka”: Livorno óta vágyódik a szerzetesi életre. Most elérkezettnek látja az időt, amikor hozzákezdhet a megvalósításhoz. Az erővonalak világosan kivehetők: életét egészen Isten és a szegények szolgálatára akarja szentelni, és már éli is ezt; a közben érsekké lett Caroll iskolák alapítását sürgeti; nem hiányzik egészen az anyagi fedezet sem. 1809.márc.25-én, elsőáldozásának negyedik évfordulóján az érsek előtt leteszi a hármass fogadalmat. Vele együtt négy fiatal lány kezdi meg újoncévét. Ujjongó örömmel írja egyik hűséges New York-i barátnőjének: „Hogy mondjam el lelkem örömét? Hiszen megvan a kilátásom arra, hogy szolgálhatom a szegényeket, látogathatom a betegeteket, erősíthetem a szomorkodókat, öltöztethetem az ártatlan kicsiket és Isten szeretetére taníthatom őket — itt meg kell állnom!”

A baltimore-i iskola hamarosan szűknek bizonyul, nemcsak a gyerekek, hanem a jelöltek száma miatt is. Cecilia Seton is köztük van. Egészsége sok aggodalomra ad okot. Elisabeth ismét gondosan mérlegeli a választást. A hegyek között fekvő Emmitsburg-ben fogják felépíteni az új házat. A városkának alig néhány száz lakosa van: ír és német bevándorlók, néger rab-szolgák. Nekik való szegény terep! Maguk is hihetetlen szegénységben élnek: nincs víz, a folyóra járnak mosni, sokat szenvednek a hidegtől. A kilenc nővér a földön alszik, a kertben termesztett sárgarépát szárítják és főzik ki „kávénak”. De meleg családias kapcsolat tartja őket össze. Elisabeth olykor csak a becenevükön szólítja a nővéreket. Megtartják az első lelkigyakorlatot

(az „alapító Seton anyának” is ez élete első lelkigyakorlata!), s közösen körvonalazzák azokat az életszabályokat, amelyeket követve a legjobban szolgálhatnak Istennek és a szegényeknek. A környék lakosai keresztelik el őket a „Szeretet nővéreinek”. A szabályokat első ízben 1811-ben hagyja jóvá Caroll érsek.

Mindezek után ismerkedik meg Páli Szent Vince és Marillac Szent Lujza irgalmas nővéreinek szellemével. Egészen magáénak érzi. Mindkettő életrajzát lefordítja angolra, így a nővérek szinte kezdettől a vincés örökség folytatói.

Legidősebb leánya, Anna is belép, s anyja leghűségesebb munkatársa lesz, — sajnos igen rövid ideig. A családi betegség nemcsak tüdejét, hanem csontjait is megtámadja. Hosszas és rettenetes agónia után hal meg 16 éves korában. Elisabeth olyan, mint egy alvajáró. Elsősülöttjét, livornói útitársát, első nővérét veszítette el! „Anina halála után három hónapig néha attól félttem, hogy elvesztem az eszemet. A fejemben olyan zavarodottság uralkodott, hogy az éppen soron levő feladaton túl nem nagyon tudtam, mit csináljak, vagy mit mulasztok el . . . Az örökkévalóság volt Anna kedves szava. Nézegettem dolgait: kottáiban, könyveiben, sőt még kis szobájának falán is mindenütt ezt a szót találok.”

De erőt kell vennie magán: már 18 nővér, 30 bennlakó és 20 bejáró növendék vár rá. Nagyok anyagi gondjai. Szívesen elmenne koldulni a tehető családokhoz, de az érsek nem engedi. Eredetileg csak a szegényeknek akarta fenntartani az iskolát. Most kénytelen jobb módúakat is fölvenni, hogy meg tudjanak élni. Ő az iskolaigazgató, szakfelügyelő, vezeti az adminisztrációt. Történelmet és hittant tanít. Minden nap végigmegy minden osztályon, havonta ellenőrzi minden gyermek tanulmányi eredményét. Sokszor beül egy-egy órára, s a legutolsó padban lehunyt szemmel figyel. A gyerekek tudják, hogy Seton anya szereti őket, hogy minden érdekli, ami velük kapcsolatos. Külön foglalkozik a nagyobbacska lányokkal. Hetenként kétszer rövid lelki tanítást ad nekik. Módszerei egyéniek, legjobban sugárzó egyéniségével hat. Az Isteni Tanítót akarja utánozni, ezért szavai mindig egyszerűek, személyesek, a szívhez szólnak. Csak olyat tanít, amit maga is él.

Mindig járatlan utakon halad, hiszen ebben a gigantikus méretű országban még szó sincs szervezett oktatásról. Úgy kell mindent kikísérleteznie, megpróbálnia. Az eredmény az az egyházközségi iskolatípus lesz, amely majd elterjed az Egyesült Államok egész területén, és mind a mai napig virágzik.

1813-ban már 17 nővér tesz fogadalmat; a vincés szellemnek megfelelően ezt minden évben, március 25-én újítják. 1814 szeptemberében néhány nővér Philadelphiába indul, hogy árvaházat létesítsenek.

Élete legnagyobb keresztjét két fia rakja a vállára. A Filicchi-család mindent megtesz, hogy Williamból embert faragjon. Évekig tartó sikertelen kísérletek után Antonio visszaküldi anyjához. Elisabeth is hasztalan próbál

kozik vele. Richard pályafutása talán még sötétebb. Ő is szerencsét próbál a Filicchi-céggel, s amikor kiteszik a szűrét, hazafelé tartó útján kétes esz-közökkel szerez magának pénzt. Elisabeth hosszú ideig azt sem tudja, él-e, hal-e.

1816-ban vesztí el második gyermekét, a legkisebbet. Rebecca titkolja anyja elől, hogy őt is megtámadta a családi kór, s amikor észreveszik, már késő. Három hónapos haldoklása idején szinte állandóan Elisabeth van vele. Karjában tartja, mesél, énekel neki, felújítja a régi gyerekjátékokat is. S közben aggódik Kittyért, aki a Seton-család vendégeként bálozik New Yorkban. Rebecca november 3-án hal meg kezei között. Mindössze 14 évet élt. Elisabeth tudja, hogy már ő is közeledik a célhoz. Amilyen mértékben fogy testi ereje, úgy növekszik vállalkozó szelleme, optimizmusa, gyakorlati érzéke. Felépítenek egy kézműipari műhelyt, hogy a környék szegényeit és öregjeit megélhetéshez juttassák. Marylandre is hívják az irtalmas nővéreket „szeretetszolgálatra, betegek ápolására, leányok nevelésére”. A New York-i püspök is kéri: létesítsenek a nővérek egy árvaházat. New York tehát kész visszafogadni „eltévedt leányát”, sőt a Seton-család is újrafűzi a rokon-i kapcsolatok szálait. 1820 augusztusában végzi utolsó lelkigyakorlatát. Növekvő gyengesége ellenére kétszeres erővel dolgozik. „Hogy van?” — kérdezik tőle aggódva. Mosolyogva válaszol: „Nyugodtan. Nagyon nyugodtan.”

Még utoljára levelet ír Antoniónak, fiainak. Régi barátjának ezekkel a szavakkal jellemzi életművét: „Tudja, mi lett abból a kicsi mustármagból, amelyet Isten az ön keze által ültetett el Amerikában? Nagyszámú árva gyermeket táplálunk és ruházunk!”

Utolsó heteit éli. A közben hazatért és posztuláns-sorba lépő Kitty ápolja. Csont és bőr csupán, de még megpróbál írni a távol élő nővéreknek. Egy napi erőfeszítésébe kerül annak a sokezer levélnek utolsó darabja, amelyet élete utolsó 14 évében megírt. Sokszor viszik hozzá a szentségi Jézust. Egyszer könnyekbe tör ki; a pap csillapítja, nyugodjék meg, nem akar esetleg gyónni? — „Nem, nem, kérem, adja már Őt nekem!” Ajánlgatják neki, hogy egy feszületet tesznek az ágyával szembeeső falra, hogy jobban láthassa a szenvedő Krisztust. „Köszönöm, de van feszületem, a szívemen viselem. Különben is leggyakrabban csukva tartom a szemem. Ne aggódj, drágám, amennyire csak lehet, igyekszem jelenlétében maradni . . . Ha ez a halál útja, semmi más nem lehet békésebb és boldogabb. Soha nem tapasztaltam még annyira a mi Drágánk jelenlétét, mint amióta beteg vagyok. Úgy tűnik, mintha az Úr testileg állandóan mellettem állna, hogy erősítsen, szeressen, bátorítsa a fájdalom rettenetes óráiban. Néha még a drága Mária is kedvesen csalogat . . .” Mikor már mozdulni sem tud, kéri, mondják el, hogyan látogatják a környék szegényeit, hogyan tanulnak a gyerekek, — hiszen személy szerint ismeri és anyai szívvel szereti valamennyit!

Az utolsó napokban befut Richard. Szemrehányásnak nincs helye, hiszen itt a közeli elválás. Utoljára december 30-án veszi magához az Oltáriszentséget. Január 2-án bocsánatot kér a körülálló nővérektől „élete minden botrányáért és rossz példájáért.” Utolsó szavait már csak a legközelebb állók értik meg: „Köszönöm a jószágokat, hogy velem vagytok ebben a megpróbáltatásban. Legyetek az Egyház gyermekei, legyetek az Egyház gyermekei! . . . Köszönet!”

Január 4-én hajnalban lép be az örök hazába. 46 évet élt. 1975-ben avatta szentté Észak-Amerika első hazai szentjét VI. Pál pápa.

Zsinati teológiai kurzus
az európai magyar papok részére
aug. 16-án estétől 20-án délig
Innsbruck, Haus der Begegnung
Vezeti: P. Nemeshegyi Péter, Tokió
Téma: A HIT LÉNYEGE MA

A kereszténység krisztusi lényege ma — A papság szerepe az Egyházban — Dogma és történelmiség — Az Egyház helyzete a világban ázsiai szemmel — Mire ösztökéli ma a Szentlélek az Egyházat — Az evangélium hirdetésének jelentősége és módja — stb.